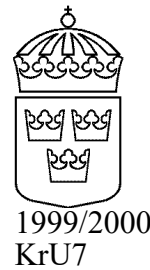

Kulturutskottets betänkande

1999/2000:KrU7

Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 1998/99:114 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål i vad avser dels ändringar i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. och i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid gräns mot ett annat land inom EU, dels målen för kulturmiljöarbetet. Vidare behandlas ett antal motioner, dels väckta med anledning av propositionen, dels väckta under allmänna motionstiden åren 1998 och 1999. Propositionsförslagen beträffande fideikommiss behandlades av riksdagen under hösten 1999 (bet. 1999/2000:KrU6, rskr. 1999/2000:54).

Utskottet föreslår att riksdagen skall godkänna övergripande mål för verksamheten inom kulturmiljöområdet. Utskottet konstaterar bl.a. att det i de föreslagna nya målen finns tydliga hänsyftningar till de nationella kulturpolitiska mål som riksdagen antog år 1996 samt att de nya målen, som synes vara mer vittsyftande än de gamla, genomsyras av tankar på en hållbar utveckling.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om att de övergripande målen för Riksantikvarieämbetet skall anpassas till de nya övergripande målen för verksamheten inom kulturmiljöområdet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att länsstyrelsen även under ett pågående ärende om byggnadsminnesförklaring skall kunna meddela beslut om anmälningsskyldighet. Vidare tillstyrks att beslut om fornminnen i huvudsak skall kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att länsstyrelsens möjligheter att besluta om förelägganden utökas när det gäller byggnadsminnen.

Förslaget om ett skydd för ortnamn tillstyrks, vilket innebär att god ortnamnsned skall iakttas vid statlig och kommunal verksamhet.

Vidare tillstyrker utskottet att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka kulturföremål som det skall krävas tillstånd för att få föra ut ur landet. Utskottet tillstyrker också att det för dessa kulturföremål alltid, utan undantag, skall krävas tillstånd. Regeringen skall besluta om vad som skall krävas av ansökningarnas innehåll och handläggningen av dessa.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett tillkännagivande om skyddet av kyrkstäder (avsnitt 10.1 i propositionen). Utskottet anser i likhet med Kulturarvsutredningen att kyrkstäderna bör skyddas på samma sätt som de kyrkliga kulturminnena. Utskottet föreslår därför att regeringen skall förelägga riksdagen förslag till kompletterande regler i 4 kap. KML om skydd för kyrkstäderna.

Utskottet har, av lagtekniska samordningsskäl, från bostadsutskottet övertagit ett lagförslag i proposition 1999/2000:39 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. som avser ändringar i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. I enlighet med vad bostadsutskottet har anfört i sitt betänkande 1999/2000:BoU8 tillstyrker kulturutskottet förslaget.

I betänkandet har tio reservationer och ett särskilt yttrande tagits in.

Propositionerna

I proposition 1998/99:114 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål föreslår regeringen (Kulturdepartementet), efter hörande av Lagrådet, att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

3. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,

4. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,

dels godkänner

5. målen för kulturmiljöarbetet.

Lagförslagen har intagits som *bilaga 1* i betänkandet.

Propositionens lagförslag om lag om ändring i lagen (1963:583) om avveckling av fideikommiss (mom. 1) och lag om ändring i lagen (1963:587) om inkomstbeskattnings av fideikommissbo, m.m. (mom. 2) har behandlats i betänkande 1999/2000:KrU6 (rskr. 1999/2000:54).

Av lagtekniska skäl lägger utskottet fram ett eget lagförslag till lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (*bilaga 2*).

I proposition 1999/2000:39 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. föreslår regeringen (Justitiedepartementet) – såvitt nu är i fråga (lagförslag 2.27) – att riksdagen antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i 3 kap. 8 och 17 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Lagförslaget, som av bostadsutskottet av lagtekniska samordningsskäl överlämnats till kulturutskottet, återfinns som *bilaga 3* i betänkandet. Övriga lagförslag i proposition 1999/2000:39 behandlas av bostadsutskottet i betänkande 1999/2000:BoU8.

Motioner väckta med anledning av proposition 1998/99:114

1998/99:Kr37 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att låta utreda möjligheten att införa en svensk National Trust som ett medel att bevara kulturhistoriskt värdefull bebyggelse,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Lantmäteriverket bör få i uppdrag att skapa en digital bank med ortnamn som inte längre är i allmänt bruk,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att länsstyrelserna inom en månad bör besluta om huruvida väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av fastighet i privat ägo skall leda till vidare handläggning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett förtydligande av begreppet institution i utlandet.

1998/99:Kr38 av Charlotta L Bjälkebring m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i lagen om kulturminnen m.m. i enlighet med vad som anförts i motionen om Kulturarvsutredningens förslag,

2. att riksdagen – om yrkande 1 avslås – som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kulturarvsutredningens förslag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillståndsprövningen,

4. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om målen för kulturarbetet (avsnitt 4.3) i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar att utredningens förslag angående skydd för kyrkstäder skall genomföras.

1998/99:Kr39 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om direktiven till utredningen om att byggnadsminnesförklaringar skall kunna omfatta även lösöre,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kartläggning av gamla ortnamn,

4. att riksdagen begär att regeringen återkommer med preciseringar av vad som skall beaktas vid bedömningen av ett föremåls betydelse för det nationella kulturarvet,

5. att riksdagen avslår regeringens förslag till en ny regel om att tillstånd till utförelse skall krävas för att utförelse skall beviljas även i de situationer som nu är tillståndsfria,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om generella skyddsregler för kyrkstäder.

1998/99:Kr40 av Birgitta Sellén och Eskil Erlandsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd mot utförelse av folkliga kulturföremål.

1998/99:Kr41 av Agneta Brendt (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning med uppdrag att förbättra skyddet av kulturlandskapet och av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

1999/2000:KrU7

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998

1998/99:Kr214 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att begära förslag om upprättande av kulturstiftelser för förvaltning av statliga historiska byggnader.

1998/99:Kr215 av Tuve Skånberg och tredje vice talman Rose-Marie Frebran (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att traktnamn skall omfattas av kulturmiljölagen.

1998/99:Kr246 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en National Trust i Sverige.

Motion väckt under allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Kr313 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kartläggning av de ortnamn som inte längre används.

Inledning

Kulturarvsutredningen tillsattes 1994 med uppgift att utreda vissa frågor om kulturminnesskydd m.m. (dir. 1994:57). Utredningen överlämnade i december 1995 delbetänkandet Kulturesskatter och kulturföremål (SOU 1995:128) och i september 1996 slutbetänkandet Skyddet av kulturmiljön (SOU 1996:128).

Efter remissbehandling har beredningen fortsatt i Regeringskansliet. Arbetet redovisades i november 1998 i promemorian Kulturhistoriskt värdefulla samlingar i fideikommiss.

Regeringen överlämnade i maj 1999 nu aktuell proposition Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål (prop. 1998/99:114).

Propositionens avsnitt Frågor rörande fideikommiss (avsnitt 9) har utskottet behandlat hösten 1999 i betänkandet Kulturarv – fideikommiss (bet. 1999/2000:KrU6, rskr. 1999/2000:54).

Kulturmiljöverksamhetens mål och inriktning (propositionens avsnitt 4)

Kulturmiljöns tvärsektoriella hantering samt internationellt samarbete (avsnitt 4.2)

Regeringens bedömning

Regeringen bedömer att en rad betydelsefulla insatser har gjorts under senare år för att utveckla ansvaret för miljöns kulturvärden inom olika sektorer i samhället. Arbetet med att utveckla det tvärsektoriella ansvaret för kulturmiljön bör, menar regeringen, fortsätta samt fördjupas.

I propositionen lämnas kortfattade redogörelser för de senaste årens viktigare beslut av betydelse för kulturmiljön inom följande politikområden, nämligen

- arkitektur, formgivning och design,
- det kyrkliga kulturarvet,
- storstadspolitiken,
- miljöpolitiken,
- jordbrukspolitiken,
- skogspolitiken,
- transportpolitiken,
- regional utveckling, tillväxt och sysselsättning.

Vidare redovisas kort det internationella samarbetet inom området.

Utskottets bedömning

Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetet med att utveckla det tvärsektoriella ansvaret för kulturmiljön bör fortsätta och fördjupas.

Gällande mål

Följande övergripande mål för kulturmiljövården presenterades i proposition 1987/88:104 Kulturmiljövård (s. 28–30).

- Kulturmiljövården skall bevara och levandegöra kulturarvet.
- Kulturmiljövården skall syfta till kontinuitet i utvecklingen av den yttre miljön.
- Kulturmiljövården skall främja den lokala identiteten.
- Kulturmiljövården skall möta hoten mot kulturmiljön.
- Kulturmiljövården skall bidra till att öka medvetenheten om estetiska värden och historiska sammanhang.

Målen underställdes inte riksdagen för godkännande. Kulturutskottet uttalade emellertid i betänkande KrU 1987/88:21 att målen syntes vara ”väl ägnade att läggas till grund för det framtida kulturmiljöarbetet” (bet. s. 7).

Riksdagen godkände hösten 1996 nya nationella kulturpolitiska mål, som är tillämpliga inom hela kulturområdet (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Bland de nya målen finns ett femte delmål, att bevara och bruka kulturarvet (kulturarvsmålet).

Hösten 1996 godkände riksdagen även övergripande mål för Riksantikvarieämbetet, RAÄ (prop. 1996/97:1 utg.omr. 17 anslaget G 1, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Målet lyder: ”Målet för Riksantikvarieämbetet är att som central myndighet arbeta för att den statliga kulturmiljöorganisationens mål uppnås.” Med den statliga kulturmiljöorganisationens mål avses ovan angivna övergripande mål för kulturmiljövården som regeringen presenterade i proposition 1987/88:104.

Slutligen bör nämnas att regeringen årligen i regleringsbrevet (senast för år 2000) anger olika verksamhetsmål för RAÄ för var och en av följande fyra verksamhetsgrenar, nämligen

- myndighetsarbete,
- kunskapsuppbyggnad,
- vård och
- publikarbete.

Samtliga verksamhetsmål utvecklas utförligt i regleringsbrevet och åtföljs av krav på återrapportering från RAÄ till regeringen.

Regeringens förslag

Regeringen anser att det finns anledning att modernisera nu gällande övergripande mål för verksamheten inom kulturmiljöområdet. Det finns ett behov av att de på ett tydligare sätt än för närvarande skall svara mot den vikt som i dag läggs vid att integrera frågor om resurshushållning och hållbarhet, bevarande, delaktighet, tolerans för olika gruppers kulturarv samt ett internationellt engagemang, det senare särskilt aktualiserat genom EU-inträdet.

Regeringen föreslår att följande övergripande mål skall gälla för verksamheten inom kulturmiljöområdet. Efter varje mål återges i korthet de motiv som ligger till grund för respektive mål.

– Ett försvarat och bevarat kulturarv

I propositionen anges bl.a. att ett effektivt och framåtsyftande kulturmiljöarbete måste bedrivas förebyggande. Verksamheten skall i god tid uppmärksamma och påtala hoten mot kulturmiljön och den lokala miljöns identitet. Det kräver att kulturmiljöverksamheten samverkar med andra samhällssektorer. Forskning och kunskapsinhämtning om kulturarvet och dess villkor är av grundläggande betydelse.

– Ett hållbart samhälle med goda och stimulerande miljöer och med kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen

I propositionen uttalas bl.a. att kulturmiljöverksamheten skall utgå från en helhetssyn på människan och hennes miljö. Den måste därför spela en tydlig och integrerad roll inom övriga samhällssektorer. Kulturmiljöverksamhet är ytterst resurshushållning och dess uppdrag är att ta till vara, hävda och återanvända befintliga värden i miljön så att de tjänar samtiden och därmed framtiden.

– Allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön

I propositionen anförts att utformningen av kulturmiljön är en angelägenhet för alla och ansvaret för dess vård delas också av alla. Människor utan erkänt kulturarv och dokumenterad historia riskerar att stå sämre rustade när de skall delta i förandet av samhället och hävda sina krav på lika rättigheter och möjligheter. Kulturmiljöns förutsättningar att skapa levande kunskap om kultur och historia hos alla måste tas till vara. Kulturmiljöverksamhetens uppgift är därför att ge perspektiv på samhällsutvecklingen och underlätta förståelsen för miljöns kulturvärden samt sätta oss i stånd att försvara kulturmiljöns väsentliga värden mot förfall och förödelse.

– Nationell och internationell solidaritet och respekt inför olika gruppers kulturarv

I propositionen sägs bl.a. att kulturarvet i Sverige är en del av mänsklighetens kulturarv och som sådant ett svenskt ansvar gentemot det internationella samfundet. Vidare är förståelsen för olika gruppers kulturarv inom och utom det egna landet en grund för tolerans. Kulturarvet kan dock missbrukas i ett trångsynt identitetsbyggande som i förlängningen kan leda till utestängning av det olikartade.

I motion 1998/99:Kr38 (v) föreslås vissa ändringar i regeringens förslag till mål för kulturmiljövården (yrkande 4).

I stället för propositionens fyra mål vill motionärerna ha fem mål. De två första målen i propositionen godtas av motionärerna. I det tredje delmålet – allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande – saknar motionärerna ett köns-, generations- och klassperspektiv. Vidare måste, anför det, de funktionshindrade kunna känna igen sig i målet. Ett nytt tredje mål bör därför formuleras på följande sätt: "Förutsättningar för alla – oavsett social bakgrund, köns- och generationstillhörighet och oberoende av eventuella funktionshinder – att känna igen sig i och ha tillgång till det gemensamma kulturarvet". Ett nytt fjärde mål föreslås med följande formulering: "Allas förståelse och ansvarstagande för den egna kulturmiljön."

Slutligen anser motionärerna att regeringens fjärde delmål, som rör nationell och internationell solidaritet, är för allmänt hålllet. Förmågan att hävda invandrade gruppers kulturarv kan bli avgörande för hur demokratin i vårt land kommer att utvecklas, anför motionärerna, som föreslår ett femte mål med lydelsen: "Ett samhälle som på ett medvetet och konstruktivt sätt hantear det nationella och det internationella kulturarvet med full respekt för olika ursprungskulturer och befolkningsgrupper."

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid beredningen av nu aktuella förslag till mål för verksamheten inom kulturmiljöområdet i likhet med regeringen kommit fram till att det finns skäl att modernisera 1988 års mål. Utskottet ser därför positivt på de målförslag som regeringen presenterat. Enligt utskottets uppfattning synes de nya målen vara mer vittsyftande än de gamla målen. Vidare finns t.ex. i de nya målen tydliga hänvisningar till några av de nationella kulturpolitiska mål som riksdagen antog år 1996. Utskottet tänker då främst på det andra kulturpolitiska målet, det s.k. delaktighetsmålet, men även på mångfaldsmålet, det internationella målet samt givetvis kulturarvsmålet. Utskottet kan också konstatera att de föreslagna målen genomsyras av tankar på en långsiktigt hållbar utveckling.

I propositionen anges att målen avser "verksamheten inom kulturmiljöområdet" (rutan s. 27), vilket torde innebära att de skall gälla för all statlig och statligt stödd verksamhet som kommer i beröring med kulturmiljöområdet. Därmed bör de självfallet gälla för Riksantikvarieämbetet (RAÄ) och länsstyrelserna, men också för de statligt stödda regionala museerna, liksom för myndigheter som Fastighetsverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket m.fl.

Av propositionen framgår även att det är sektorns ansvar att sprida de kunskaper och perspektiv som kulturarvet – manifesterat i våra kulturmiljöer – möjliggör (prop. s. 28).

Utskottet förutsätter att regeringen i kommande regleringsbrev meddelar erforderliga föreskrifter och att RAÄ i sin informationsverksamhet sprider kännedom till kommunala instanser, organisationer m.fl. om målen för kulturmiljöområdet.

Då det gäller förslaget i motion 1998/99:Kr38 (v) om ändringar i kulturmiljömålen vill utskottet anföra följande.

Motionärerna önskar en ny formulering av regeringens förslag till det tredje delmålet. Detta mål tar fasta på allas förståelse, allas delaktighet och allas ansvarstagande för den egna kulturmiljön. Utskottet konstaterar att ordet "alla" inkluderar de grupper som motionärerna tycker sig sakna. I regeringens förslag till målformulering inbegrips således alla åldrar, olika generationer och kön, funktionshindrade m.fl. icke angivna grupper. Utskottet kan inte se att det råder någon meningsskiljaktighet mellan motionärerna och regeringens förslag på denna punkt. Utskottet kan inte heller finna någon större divergens mellan motionärernas uttryck "känna igen sig" och regeringens uttryck om "allas delaktighet".

Då det gäller motionärernas förslag till det fjärde delmålet konstaterar utskottet att det står i nära överensstämmelse med regeringens tredje delmålsförslag.

Slutligen har motionärerna invändningar mot regeringens fjärde delmål, som de anser dels är för allmänt hållet, dels inte tar tillräcklig hänsyn till invandrade gruppers kulturarv med åtföljande risker för demokratins utveckling i landet. I stället har de tillfogat ett eget förslag (= motionens femte delmål). Enligt utskottets uppfattning är det lämpligt att målformuleringar av detta slag är allmänt hållna. Det är nämligen vanskligt att i en kort mening uttrycka mer eller mindre komplicerade resonemang. Sådana resonemang kan i stället med fördel föras in i en förklarande text i anslutning till målformuleringen, vilket också gjorts i detta fall i propositionen (prop. s. 30). Av propositionen framgår att förståelsen för olika gruppers kulturarv inom och utom det egna landet är en grund för tolerans mot olikheter och att kulturarvet kan missbrukas i ett trångsynt identitetsbyggande som i förlängningen kan leda till utestängning av det olikartade. Detta står enligt utskottets synsätt väl i överensstämmelse med det resonemang som förs i motionen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen skall godkänna regeringens förslag till mål för kulturmiljöarbetet och avslå motion 1998/99:Kr38 (v) yrkande 4.

Utskottet har i ett tidigare avsnitt i detta betänkande redovisat vilka mål – på olika nivåer – som för närvarande gäller på kulturmiljöområdet. Därvid har utskottet redovisat innehållet i det *övergripande mål* som gäller för RAÄ. Detta mål, som godkändes av riksdagen år 1996, ansluter till de övergripande mål för kulturmiljövården som regeringen presenterade i proposition 1987/88:104 Kulturmiljövård.

När nu riksdagen har att ta ställning till nya övergripande mål för verksamheten inom kulturmiljöområdet, innebär det – självfallet – att de gamla övergripande målen från år 1988 upphör att gälla. Av detta skäl bör RAÄ:s övergripande myndighetsmål anpassas till de nya övergripande mål för verksamheten inom kulturmiljöområdet som förelagts riksdagen för godkännande och som utskottet tillstyrker. Utskottet har vid sina överväganden kommit fram till att ett nytt övergripande mål för myndigheten bör formuleras på följande sätt:

”Målet för Riksantikvarieämbetet är att som central myndighet arbeta för att de övergripande målen för verksamheten inom kulturmiljöområdet uppnås.”

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Behov av fortsatt utredning (avsnitt 4.4)

Regeringens bedömning

Regeringen anför att en särskild utredare bör tillkallas för att utreda och lämna förslag om ett förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Utredaren bör också enligt regeringen överväga möjligheterna att låta byggnadsminnesförklaringar omfatta även lösöre.

Motionsförslag och utskottets ställningstagande

I motion 1998/99:Kr39 (kd) anser motionärerna att det i direktiven till den *fortsatta utredningen* måste beaktas att två motstridiga värden ställs mot varandra när det gäller skydd för kulturhistoriskt värdefullt lösöre vid byggnadsminnesförklaring och att båda är skyddsvärda. Det ena är bevarandehänsyn och det andra är äganderättshänsyn. Utredningen bör vidare enligt motionärerna genomföras skyndsamt (yrkande 2).

Motionären bakom motion 1998/99:Kr41 (s) anser att utredaren bör utses snabbt och ges i uppdrag att förbättra skyddet även för kulturlandskapet. Utredaren bör vidare enligt motionären föreslå en modernisering av ersättningsreglerna.

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen framhåller att det är angeläget att finna former som utan att vara administrativt betungande eller innebära alltför stora ingrepp i äganderätten kan förbättra skyddet för den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen. Utredaren skall således beakta både bevarande- och äganderättsaspekten.

När det gäller skydd av kulturlandskap bör noteras att länsstyrelsen eller kommunen, i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap, enligt 7 kap. 9 § miljöbalken (MB) får förklara ett mark- eller vattenområde som kulturresevat. Denna bestämmelse om kulturresevat tillkom 1998 och har ännu tillämpats endast i ett fåtal ärenden. Utskottet finner därför inte anledning att nu ta initiativ till en översyn. När det gäller den av regeringen aviserade utredningen förutsätter utskottet att utredaren tillsätts utan dröjsmål och att utredningen genomförs med den snabbhet som är möjlig.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 2 och 1998/99:Kr41 (s).

Utskottet vill erinra om att utskottet i betänkande 1999/2000:KrU13 har lämnat en redogörelse för gällande bestämmelser beträffande skyddet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m., vad gäller bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML), miljöbalken (MB) och plan- och bygglagen (1987:10), PBL.

I motionerna 1998/99:Kr37 (m) yrkande 4, 1998/99:Kr214 (m) och 1998/99:Kr246 (m) föreslår motionärerna att regeringen skall utreda och förelägga riksdagen förslag om upprättande av *en nationell stiftelse*, liknande National Trust i Storbritannien, för att stödja och bevara kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Utskottet föreslog i mars 1992 att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande beträffande inrättandet av en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning. Utskottet uttalade att inrättandet av en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning synes ha så många fördelar att utskottet ville förorda att frågan snarast möjligt blev föremål för ingående överväganden. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 1991/92:KrU18, rskr. 1991/92:204).

Kulturarvsutredningen diskuterar i betänkandet *Kulturegendomar och kulturföremål* (SOU 1995:128) olika förvaltningsformer som kan främja ett långsiktigt bevarande av kulturegendomar. Utredningen lade inte fram några förslag i ämnet men i betänkandet uttalades bl.a. följande beträffande inrättandet av en nationell stiftelse för förvaltning av kulturmiljöer. En nationell stiftelse eller annat organ skulle ha sitt berättigande, men inte i första hand genom att långsiktigt äga och förvalta egendom. En sådan uppgift kan enligt utredningen i de fall det är fråga om ett omfattande statligt engagemang ske i myndighetsform, t.ex. genom Statens fastighetsverk. Stiftelsens främsta roll skulle vara att på ett friare sätt än en myndighet kan göra arbete med ekonomiska medel för bevarande av kulturarvet. Arbetet skall inte vara bundet till det bestånd staten långsiktigt skall äga och förvalta. De former som då kan diskuteras blir olika om stiftelsen skall arbeta med insamlade medel eller med statsmedel. Olika inriktningar att diskutera kan enligt utredningen vara

- att kanalisera direkt ekonomiskt stöd till olika projekt,
- att bedriva egna riskprojekt inom fastighetsförvaltning och restaurering,
- att bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet samt
- att bedriva informationsverksamhet, levandegöra och ”marknadsföra” kulturarvet.

Verksamheten kan vidare enligt utredningen vara mer eller mindre inriktad på fonduppbyggnad, genom medel från näringsliv och andra typer av sponsorer och givare.

Frågan om inrättande av den typ av nationell stiftelse som motionärerna efterlyser kommer enligt vad utskottet inhämtat inte att omfattas av den nu planerade utredningen om förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är viktigt att våra kulturegendomar bevaras och att människors delaktighet och engagemang tas till vara. Utskottet har dock inte övertygats om att förvaltningen av dem bör anförtros den typ av nationell stiftelse som motionärerna önskar, i vart fall inte då det är fråga om ett omfattande statligt engagemang. Andra former av förvaltning kan då vara lämpligare. Utskottet är inte berett att förorda en utredning enligt motionärernas önskemål. Motionerna 1998/99:Kr37 (m) yrkande 4, 1998/99:Kr214 (m) och 1998/99:Kr246 (m) avstyrks.

En regel om hänsyn för ortnamn (avsnitt 5.1)

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att en bestämmelse införs i KML om att god ortnamns-
sed skall iaktas vid statlig och kommunal verksamhet.

Motionsförslag och utskottets ställningstagande

I motion 1998/99:Kr215 (kd) föreslår motionärerna att traktnamn skall ges
lagskydd och föras in i KML.

Utskottet har vid upprepade tillfällen behandlat motionsyrkanden om
skydd för ortnamn. Vid 1993/94 års riksmöte beslöt riksdagen på utskottets
förslag om ett tillkännagivande i ärendet (bet. 1993/94:KrU2, rskr.
1993/94:12). Utskottet anser att det är av stort värde att nedärvda ortnamn
vårdas och bevaras samt att namngivningen av *ortnamn* sker med hänsyn till
kulturarvet. Utskottet välkomnar därför och tillstyrker regeringens förslag (1
kap. 4 § KML).

När det gäller motionsönskemålet är att märka att regeringen i proposition-
en definierar begreppet ortnamn som alla sådana benämningar som syftar till
att geografiskt identifiera olika lokaliteter som är accepterade inom en given
språkgemenskap. Traktnamn ingår således i begreppet ortnamn och motion
1998/99:Kr215 (kd) blir därför tillgodosedd genom regeringens förslag,
varför den avstyrks.

Tre motioner rör *ortnamn som inte längre är i allmänt bruk*.

Motionärerna bakom motion 1998/99:Kr37 (m) föreslår att Lantmäteriver-
ket bör få i uppdrag att skapa en digital bank med ortnamn som inte längre är
i allmänt bruk (yrkande 5).

I motionerna 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 3 och 1999/2000:Kr313 (kd) yr-
kande 6 framförs önskemål om en kartläggning av gamla ortnamn som inte
längre används. Motionärerna anser att man bör ta hjälp av modern teknik.

Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI) har till uppgift att samla in, bevara,
vetenskapligt bearbeta och ge ut material om ortnamn. I regleringsbrevet för
år 2000 framgår att digitaliseringen skall ha hög prioritet i SOFI:s arbete med
att bevara material och att digitaliseringen skall bidra till att öka tillgänglig-
heten. I Sverige finns fyra ortnamnsarkiv under SOFI. Utskottet har inhämtat
att det i arkiven finns ortnamn förtecknade på ca 7 miljoner ortnamnskort,
där man får veta hur gammalt namnet är, var det finns belagt i litteraturen
och hur det uttalas. Inom SOFI pågår ett ortnamnsdataprosjekt, där man hit-
tills digitaliserat 3,7 miljoner kort. Projektet med digitaliseringen finansiera-
des inledningsvis med SESAM-medel. När dessa medel tog slut avstannade
projektet något. Projektets fortsatta takt beror i hög utsträckning på om sökta
medel, från bl.a. EU, erhålls.

I förordningen (1995:1418) med instruktion för det statliga lantmäteriver-
ket anges verkets ansvar på ortnamnsområdet. Enligt 4 § punkt 5 skall Lant-
mäteriverket ”verka för ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick samt
fastställa ortnamn i den utsträckning inte någon annan myndighet har sådan

befogenhet.” Enligt 12 § skall ”Inom Lantmäteriverket – – finnas ett råd för frågor om ortnamn med företrädare för ortnamnsvårdande och namngivande intressenter.” I rollen som ortnamnsmyndighet ankommer det på Lantmäteriverket att fastställa ortnamn, att samordna den statliga ortnamnsverksamheten och att lämna råd och rekommendationer inom ortnamnsområdet. Verket, som också har till uppgift att framställa allmänna kartor, håller i samband med kartarbetet på med uppbyggnaden av ett ortnamnsregister för officiellt godkända namnformer. Verket har enligt vad utskottet inhämtat inte till uppgift att bearbeta och sammanställa gamla ortnamn som inte längre är i allmänt bruk.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen anfört att vårt lands ortnamn är en oersättlig kulturskatt. Ortnamnen har stor kulturhistorisk betydelse då de berättar mycket om vårt lands bebyggelsehistoria och om gångna tiders samhällsskick och odling, tro, bruk och sedvänjor. Som de levande fornminnen de är omfattas ortnamnen av ett stort intresse, inte bara av expertis utan av alla människor. Ortnamnen är också starkt förknippade med identitet och hemkänsla.

Utskottet finner det därför angeläget att SOFI fortsätter med sitt arbete inom ramen för ortnamnsdataprojektet och ser positivt på SOFI:s försök att erhålla medel från olika håll vid sidan av det ordinarie statliga anslaget.

Det ankommer dock på SOFI att – inom ramen för tillgängliga resurser och med utgångspunkt i de mål för SOFI som satts upp av riksdag och regering – ta ställning till frågor som rör verksamheten och rapportera till regeringen om t.ex. bevarande- och tillgänglighetsmålen är svåra att uppnå. Därefter är det regeringens sak att till riksdagen komma med förslag till åtgärder som kan vara nödvändiga.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1998/99:Kr37 (m) yrkande 5, 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 3 och 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 6.

Överklagande av beslut i forn- och byggnadsminnesärenden (propositionens avsnitt 6)

Beslut i fornminnesärenden överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (avsnitt 6.2)

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att vissa beslut i fornminnesärenden enligt 2 kap. KML, som nu överklagas hos regeringen, i stället skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Undantagna är beslut om fyndhantering och ersättningsfrågor enligt 2 kap. 17 och 25 §§ KML.

Regeringens förslag grundas på riktlinjer tagna 1984 enligt vilka ärenden som inte kräver ställningstaganden från regeringen som politiskt organ bör avlastas regeringen. Enligt riktlinjerna bör det i allmänhet ankomma på regeringen att pröva överklaganden i frågor där försvars-, ordnings-, säkerhets-synpunkter och allmänekonomiska eller statsnyttosynpunkter är särskilt framträdande medan förvaltningsdomstolarna huvudsakligen bör befatta sig med sådana mål och ärenden av rättslig natur, vilka rör förhållandet mellan

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att från regeringen lyfta bort sådana ärenden som inte kräver ställningstaganden från regeringen som politiskt organ (2 kap. 24 § KML).

Byggnadsminnen (propositionens avsnitt 7)

Anmälningsskydd under pågående handläggning (avsnitt 7.2)

Nuvarande ordning

Då fråga väckts eller tagits upp om att en byggnad skall förklaras för byggnadsminne får länsstyrelsen, enligt 3 kap. 5 § KML, i avvaktan på ärendets slutliga prövning meddela interimistiskt förbud mot åtgärder som kan minska eller förstöra byggnadens kulturhistoriska värde. Förbudet får gälla för en tid av högst sex månader. Om det finns synnerliga skäl kan tiden förlängas. Ett interimistiskt beslut av detta slag kan medföra en ersättningskyldighet för staten.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att länsstyrelsen skall ges möjlighet att besluta om en enklare form av skydd, nämligen anmälningsskydd, under pågående handläggning av ett ärende om att förklara en byggnad för byggnadsminne (3 kap. 6 § KML). Ett beslut om anmälningsskydd innebär ett förbud mot att vidta åtgärder som innebär rivning eller andra ändringar av byggnaden eller anläggningen innan en anmälan gjorts till länsstyrelsen. Motsvarande regler om anmälningsskydd finns i dag när en byggnad kan antas komma i fråga som byggnadsminne, men fråga inte väckts om byggnadsminnesförklaring.

Enligt regeringens förslag får anmälda åtgärder utföras om länsstyrelsen inte inom en månad från anmälningstillfället beslutar att förbjuda dem.

Tidsfristen, en månad, blir enligt regeringen så kort att denna form av inskränkning inte bör utlösa ett ersättningsansvar för staten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det, medan handläggningen av ett ärende om byggnadsminnesförklaring pågår, kan finnas behov av en enklare skyddsform, anmälningsskydd, som dessutom inte behöver leda till ett ersättningsansvar för staten. För det fall att länsstyrelsen vill att ett förbud skall fortsätta att gälla utöver en månad från anmälningstillfället, kan detta åstadkommas genom ett interimistiskt förbud med stöd av 3 kap. 5 § KML. Regeringens förslag tillstyrks således (3 kap. 6 § KML).

Motionsförslag

Motionärerna bakom motion 1998/99:Kr37 (m) anser att då någon väckt en fråga om att en byggnad i privat ägo skall förklaras för byggnadsminne skall länsstyrelsen i samtliga fall inom en månad besluta om man avser att gå vidare eller inte med arbetet i frågan och meddela fastighetsägaren detta beslut (yrkande 6). Motionen kan tolkas så att ett sådant beslut skulle innebära antingen att någon byggnadsminnesförklaring inte skall ske eller att det behövs ytterligare beredning innan frågan kan avgöras. Motionärerna vill med förslaget säkerställa att den väckta frågan inte kommer att innebära oskäligt stora inskränkningar i möjligheten att disponera byggnaden. Frågan synes avse fall där någon annan än fastighetsägaren i rent okynne väckt fråga om en byggnadsminnesförklaring.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att i de fall där någon i rent okynne väckt en fråga om att förklara en byggnad i privat ägo som byggnadsminne torde länsstyrelsen i de flesta fall inte finna anledning att meddela vare sig ett interimistiskt beslut om förbud mot åtgärder (3 kap. 5 § KML) eller att förordna om anmälningsplikt, i enlighet med regeringens förslag i propositionen (3 kap. 6 § KML). Det står då fritt för fastighetsägaren att ändra eller riva byggnaden under samma förutsättningar som om fråga om byggnadsminnesförklaring inte väckts. En fastighet, där någon väckt fråga om byggnadsminnesförklaring, har inte någon egentlig belastning och inte heller något egentligt skydd bara på grund av den väckta frågan. Utskottet utgår dock från att länsstyrelserna i sin handläggning av denna typ av ärenden så långt det bedöms möjligt tar hänsyn till sådana problem som motionärerna tagit upp. Mot bakgrund av det anförda finner utskottet inte anledning att bifalla motionsyrkandet, 1998/99:Kr37 (m) yrkande 6, varför det avstyrks.

Länsstyrelsernas möjlighet att utfärda förelägganden utvidgas (avsnitt 7.3), m.m.

Proposition 1998/99:114

Nuvarande ordning

Enligt 3 kap. 16 och 17 §§ KML kan föreläggande utfärdas av länsstyrelsen om ägaren till ett byggnadsminne försummar vad som åligger honom enligt skyddsföreskrifterna eller, om det är möjligt, för att återställa en otillåten ändring av byggnaden. Endast i det sistnämnda fallet får föreläggandet förenas med vite.

Regeringen föreslår att länsstyrelsen skall få förena föreläggandet med vite i båda ovannämnda fall. Möjligheten skall också finnas att i stället begära särskild handräckning hos kronofogdemyndigheten.

Ett föreläggande skall enligt vad regeringen föreslår kunna riktas inte bara mot ägaren av en byggnad som förklarats som byggnadsminne, utan också mot den som är ansvarig för förvaltningen av ett byggnadsminne.

Regeringen föreslår vidare att ett föreläggande eller ett löpande vite skall gälla även mot en ny rättighetshavare till fastigheten eller en byggnad på fastigheten, under förutsättning att anteckning om föreläggandet och vitet gjorts i fastighets- eller tomträttsboken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (3 kap. 16 och 17 §§ KML).

Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. (proposition 1999/2000:39)

Regeringens förslag

Regeringen lämnar i proposition 1999/2000:39 förslag till en ny författningsreglering som gäller registrering av fastigheter. Förslaget innebär att de nya beteckningarna, nämligen fastighetsregistrets allmänna del och fastighetsregistrets inskrivningsdel, skall föras in i KML (3 kap. 8 och 17 §§ KML). Dessutom föreslås en i lagen i sak förändrad föreskrift om underrättelse för anteckning i registret med avseende bl.a. på i vilken del av registret anteckning skall ske (3 kap. 8 § KML). Lagförslaget återfinns i *bilaga 3*.

Utskottets ställningstagande

Bostadsutskottet har i sitt betänkande 1999/2000:BoU8 anfört att ändringar bör vidtas i 3 kap. 8 och 17 §§ KML. Av lagtekniska samordningsskäl har bostadsutskottet genom protokollsutdrag (1999/2000:21.4) överlämnat proposition 1999/2000:39 i denna del till kulturutskottet för behandling.

Kulturutskottet tillstyrker att riksdagen antar den i proposition 1999/2000:39 föreslagna lagändringen (3 kap. 8 och 17 §§ KML).

Rätten att väcka fråga om byggnadsminnesförklaring (avsnitt 7.4)

Regeringens bedömning

Regeringen gör bedömningen att rätten för var och en att väcka fråga om byggnadsminnesförklaring inte bör tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är av stor vikt att det finns goda möjligheter för allmänheten att engagera sig i frågor som rör vår kul-

Utförelse av kulturföremål ur landet (propositionens avsnitt 8)

Grunderna för bestämmelserna (avsnitt 8.2)

Nuvarande ordning

Enligt 5 kap. 8 § KML skall tillstånd till utförelse av kulturföremål ur landet ges om föremålet inte är av stor betydelse för det nationella kulturarvet.

Kulturarvsutredningens förslag

Kulturarvsutredningen ansåg att de kriterier som bör användas för att avgöra om ett föremål har stor betydelse för det nationella kulturarvet bör anges i lag. Vid bedömningen bör enligt utredningen beaktas om föremålet

1. är sällsynt eller särskilt representativt för landets kulturhistoria, varvid hänsyn skall tas till förekomsten av motsvarande föremål i allmänt tillgängliga samlingar,
2. har ett värdefullt samband med en kulturmiljö av stor betydelse och lämpligen kan återställas dit,
3. är knutet till en betydelsefull person eller händelse i svensk historia, eller
4. av annan synnerlig anledning bör bevaras i landet.

Regeringens bedömning

Regeringen gör bedömningen att bestämmelserna om när tillstånd till utförelse skall lämnas inte bör ändras.

Motionsförslag

Motionärerna bakom motion 1998/99:Kr39 (kd) anser i likhet med Kulturarvsutredningen att det i lagtexten tydligare bör framgå vad som skall beaktas vid bedömningen av ett föremåls betydelse för det nationella kulturarvet. Regeringen bör enligt motionärerna med utgångspunkt i utredningens förslag till precisering återkomma med förslag till riksdagen i denna fråga (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Eftersom det är svårt att i en lagtext ange alla fall som är av *stor betydelse för det nationella kulturarvet*, skulle en uppställning, i enlighet med vad utredningen och motionärerna förordar, sannolikt leda till att ett stort antal bedömningar skulle få göras med ledning av en generellt utformad uppsamlingspunkt, ungefär av samma slag som punkt fyra i Kulturarvsutredningens ovan återgivna förslag. En sådan lösning skulle inte ge den önskade precise-

ringen av rekvisiten. Utskottet anser därför att lagtexten inte bör ges annat innehåll än den har i dag. Motion 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 4 avstyrks således.

1999/2000:KrU7
Utskottet

Bemyndigande för regeringen (avsnitt 8.3)

Nuvarande ordning

I 5 kap. 4 och 5 §§ KML anges vilka föremål som skall omfattas av tillståndsplikt för utförsel av kulturföremål. I lagtexten räknas de svenska och utländska föremålen upp.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår en lagändring som innebär att föremålen inte anges i lag utan att regeringen i stället bemyndigas att genom förordning meddela föreskrifter om vilka föremål som skall vara tillståndspliktiga.

Motionsförslag

I motion 1998/99:Kr38 (v) anser motionärerna att regeringens förslag bör avslås. De menar att regeringen bör återkomma med förslag till ny lag där skyddet för kulturföremålen ökas ytterligare i förhållande till vad som gäller i dag (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med vad Riksantikvarieämbetet (RAÄ) anfört i ett remissyttrande att det inte är någon bra ordning att det skall krävas ett riksdagsbeslut varje gång det visar sig att en skyddad föremålskategori behöver ändras, en ålders- eller värdegräns behöver justeras eller det snabbt bör införas tillståndsplikt för ett visst slags föremål. Utskottet anser därför att det är viktigt att det införs en ordning som gör det möjligt att snabbt anpassa reglerna till förändrade förhållanden. Regeringens förslag tillgodoser detta önskemål. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet regeringens förslag (5 kap. 1 och 3 §§ KML) och avstyrker därmed motion 1998/99:Kr38 (v) yrkande 1.

Föremålskategorier (avsnitt 8.4)

Nuvarande ordning

När det gäller export av kulturföremål gäller två parallella system för utförseltillstånd. Det ena är baserat på KML och gäller utförsel från Sverige. Det andra baseras på en förordning, (EEG) nr 3911/92 om export av kulturföremål, som antagits av EG:s råd. Enligt förordningen krävs det en s.k. exportlicens för utförsel av vissa kulturföremål från EU.

Föremålskategorierna i de olika systemen skiljer sig åt. EG-kategorierna är fler och omfattar även andra föremål än reglerna i KML. Åldersgränserna är

Regeringens bedömning

Regeringen gör bedömningen att en författningsteknisk anpassning till EG:s systematik bör göras i fråga om föremålskategorierna.

Vidare bör enligt regeringen åldersgränsen för utländska föremål avse föremål som varit i landet mer än 100 år.

Tillståndsplikt bör enligt regeringens bedömning införas för

- vissa arkeologiska föremål som härrör från tiden före år 1650 oavsett värde,
- svenska porträtt som är äldre än 100 år och värda mer än 20 000 kronor,
- samlingar av inkunabler och icke tryckt material som är värda mer än 50 000 kronor på i övrigt samma villkor som för de enskilda objekten,
- svenska och utländska böcker äldre än 100 år som är värda mer än 10 000 kronor,
- utländska kartor som funnits i landet mer än 100 år och svenska kartor äldre än 100 år som är värda mer än 10 000 kronor,
- utländska transportmedel som har funnits i landet mer än 100 år och svenska transportmedel äldre än 100 år som är värda mer än 50 000 kronor,
- svenska föremål som framställts före år 1650 tillverkade av trä, ben, keramik, metall eller textil,
- kakelugnar som är mer än 100 år gamla och värda mer än 50 000 kronor.

För svenska möbler, speglar och skrin bör enligt regeringen åldersgränsen justeras till att avse föremål som tillverkats före år 1860.

Regeringen påpekar att ovannämnda beloppsgränser och föremålskategorier endast utgör en utgångspunkt för de bedömningar som kommer att göras vid den senare tidpunkt då beslut om en förordning skall fattas.

Motionsförslag

Motionärerna bakom motion 1998/99:Kr38 (v) vill, för det fall att deras yrkande 1 i samma motion om lagstiftning avslås, gå längre än vad regeringen föreslår och anser att skyddet i en förordning beslutad av regeringen bör ökas ytterligare genom snävare åldersgränser och lägre värden (yrkande 2).

I motion 1998/99:Kr40 (c) anförs att skydd mot utförsel bör omfatta också "folkliga" kulturföremål, dvs. föremål som spelat en viktig roll i människors vardag genom tiderna, t.ex. gamla velocipeder och traktorer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen och Kulturarvsutredningen att reglerna i KML i materiellt hänseende inte behöver anpassas till EG-reglerna. Däremot talar, som regeringen påpekar, mycket för en anpassning till EG-reglerna av bestämmelserna i den kommande förordningen så att samma

systematik kommer att gälla i fråga om indelningen i kategorier. Det blir då möjligt att samordna ansökningsförfarandena samt prövningen av ansökningarna.

Utskottet anser vidare att den skiss till innehåll i den kommande förordningen som regeringen tecknat utgör en lämplig utgångspunkt i fråga om vilka föremål som skall vara tillståndspliktiga och vilka belopps- och värdegränser som skall gälla. Utskottet förutsätter att regeringen aktivt följer utvecklingen och noga överväger vilka ändringar i förordningen som behövs för att det nationella kulturarvet skall kunna skyddas på ett effektivt sätt. Det gäller bl.a. allmogeföremål.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motionerna 1998/99:Kr38 (v) yrkande 2 och 1998/99:Kr40 (c).

Undantag från tillståndsplikten (avsnitt 8.5)

Nuvarande ordning

Enligt 5 kap. 7 § KML får ett kulturföremål föras ut ur landet utan tillstånd i vissa undantagsfall, t.ex. om föremålets ägare flyttar från Sverige för att bosätta sig i ett annat land, om föremålet genom arv, testamente eller bodelning har förvärvats av en enskild person som är bosatt i annat land eller om föremålet är tillfälligt inlänat från utlandet.

För export av kulturföremål till tredje land krävs tillstånd, s.k. EG-licens, för alla föremål som omfattas av den ovan angivna EG-förordningen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att tillstånd till utförsel skall krävas även i de situationer som nu är tillståndsfria, men att tillstånd skall beviljas. Bestämmelserna bör vidare enligt regeringen förtydligas så att det framgår att tillstånd skall ges för alla föremål som tillfälligt är i landet, dvs. inte endast för inlånade föremål.

Motionsförslag och utskottets ställningstagande

Motionärerna bakom motion 1998/99:Kr39 (kd) anser att regeringens förslag att *tillstånd* alltid skall *krävas* bör avslås. Motionärerna instämmer i kritik som anförts av Lagrådet och påpekar att ett åsidosättande av tillståndskravet, trots att begärt tillstånd skulle beviljas, utgör varusmugglingsbrott med påföljder och rättsverkningar som – i vart fall i teorin – kan leda till allvarliga konsekvenser (yrkande 5).

Utskottet ser positivt på att tillståndsplikten blir reglerad på samma sätt i KML och EG-förordningen. Ett enhetligt system har också den fördelen att det blir enklare för den enskilde att hålla reda på vilka regler som gäller. Andra fördelar med den av regeringen förordade lösningen är enligt utskottets uppfattning att man får en bättre kontroll över vilka föremål som förs ut ur landet och därmed också ökade möjligheter att bedöma om fler kulturföremål bör ges skydd.

Utskottet kan förstå den kritik som Lagrådet och motionärerna framför. Utskottet har emellertid tagit fasta på Lagrådets uppfattning att det kan förut-sättas att straffet för en ägare som underlåtit att skaffa ett tillstånd, som inte kan vägras honom, i regel kommer att stanna vid penningböter och att ett förverkande av föremålet får anses uppenbart obilligt.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att övervägande skäl talar för att tillstånd skall krävas även i de situationer som nu är tillståndsfria. Utskot-tet finner också skäl för att förtydliga bestämmelserna så att det framgår att tillstånd skall ges för alla föremål som tillfälligt är i landet. Regeringens förslag tillstyrks således (5 kap. 11 §). Motion 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 5 avstyrks.

I motion 1998/99:Kr37 (m) anser motionärerna att *uttrycket institution i utlandet*, i föreslagna 5 kap. 11 § andra stycket KML, behöver förtydligas. De gör en jämförelse med hur utförligt en svensk institution definierats i samma paragraf, nämligen som en offentlig institution här i landet eller en institution som får bidrag av stat, kommun och landsting (yrkande 7).

Utskottet kan i likhet med motionärerna se en fördel med en precisering, men har uppfattningen att det skulle vara mycket svårt att finna en definition som entydigt skulle innefatta alla de institutioner utomlands som man avser. Utskottet avstyrker därmed motion 1998/99:Kr37 (m) yrkande 7.

Tillståndsprovning (avsnitt 8.6)

Regeringens förslag

I nuvarande 5 kap. 12 § första stycket KML anges vad en ansökan om till-stånd till utförelse skall innehålla. Regeringen anser att sådana bestämmelser inte behöver ha lagform utan föreslår att föreskrifter om ansökningarnas innehåll och handläggningen av dem bör beslutas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Regeringen föreslår vidare att en ansökan skall vara fri från avgift och att ett tillstånd till utförelse skall gälla ett år.

Regeringens bedömning

Regeringen delar inte Kulturarvsutredningens förslag att tillståndsmyndig-heter bör ges en lagfäst möjlighet att meddela icke-bindande förhandsbesked om utförelsetillstånd i samband med att föremål bjuds ut till försäljning, utan anser att nuvarande regler skall gälla.

Motionsförslag

Motionärerna bakom motion 1998/99:Kr38 (v) ställer sig bakom regeringens förslag att ansökan skall vara avgiftsfri men förutsätter att berörda myndig-heter kompenseras för bortfallet av intäkter (yrkande 3).

Utskottet anser i likhet med regeringen att ansökningarnas innehåll och handläggningen av dem inte behöver regleras i lag utan att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, skall kunna meddela de föreskrifter som behövs. Utskottet delar vidare regeringens ställningstagande att ansökan bör vara avgiftsfri och att tillstånd till utförelse skall gälla i ett år.

Av propositionen framgår att regeringens uppfattning är att institutionernas intäkter kommer att minska med sammanlagt ca 300 000 kronor per år med anledning av att ansökningarna skall vara avgiftsfria. Är denna uppfattning riktig blir intäktsminskningen för var och en av institutionerna av så begränsad omfattning att någon kompensation inte synes behövlig. Utskottet avser dock att följa frågan. Med hänsyn till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag (5 kap. 7 § tredje stycket och 13 § KML) och avstyrker motion 1998/99:Kr38 (v) yrkande 3.

Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen vad gäller förhandsbesked.

Överklagande (avsnitt 8.7)

Regeringens bedömning

Regeringen gör i motsats till Kulturarvsutredningen bedömningen att RAÄ vid överklagande inte bör undantas från kravet på prövningstillstånd i kammarrätten.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening saknas tillräckliga skäl att undanta RAÄ från kravet på prövningstillstånd.

Kyrkstäder (propositionens avsnitt 10)

Skyddet för kyrkstäder (avsnitt 10.1)

Allmän bakgrund

En kyrkstad är en samling stugor och stallar uppförda invid kyrkan som tillfälligt husrum framför allt vid kyrkobesök, men också vid andra tillfällen då sockenborna hade ärende till kyrkplatsen, som vid marknad, sockenstämma, ting eller skatteuppbörd. Kyrkstäderna har funnits i Norrland i socknar med stora avstånd till kyrkan. I Sverige har det funnits ca 70 kyrkstäder, varav 16 kan sägas vara bevarade.

Kulturarvsutredningen

Kulturarvsutredningen föreslog att bestämmelser om skydd för kyrkstäder införs i KML. Enligt förslaget skulle kyrkstäderna underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskar eller förvanskas. Länsstyrelsen skall

Regeringens bedömning

Regeringens bedömning är att utredningens förslag om skydd för kyrkstäder inte bör genomföras.

Regeringen påpekar att alla kyrkstäder utom en omfattas av någon form av skydd. Dessutom finner regeringen det tveksamt om ett generellt skydd i KML skall införas för ett så begränsat bestånd av byggnader som kyrkstäder. Regeringen anser också att de nuvarande skyddsinstrumenten bör kunna ge kyrkstäder det skydd som krävs, men påpekar att man noga kommer att följa hur de olika skyddsinstrumenten kommer till användning. I propositionen påpekas vidare att i den utredning som skall tillsättas för att utreda och lämna förslag om ett förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse också bör kunna beaktas bl.a. behovet av skydd för vissa prästgårdar och ännu oskyddad kyrkostadsbebyggelse.

Motionsförslag

Motionärerna bakom motion 1998/99:Kr38 (v) anser att riksdagen skall besluta i enlighet med utredningens förslag (yrkande 5).

I motion 1998/99:Kr39 (kd) föreslår motionärerna att regeringen bör återkomma med förslag om att skydda kyrkstäder på samma sätt som de övriga kyrkliga kulturminnena (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Kyrkstäderna utgör enligt utskottets uppfattning omistliga delar av den kyrkliga kulturmiljö i vilken de ingår. Det är därför enligt utskottets bedömning konsekvent att skydda dem på samma sätt som de kyrkliga kulturminnena. Utskottet föreslår därför att regeringen skall förelägga riksdagen förslag till kompletterande regler i 4 kap. KML om skydd för kyrkstäderna. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Kr38 (v) yrkande 5 och 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Upphävande av kungliga skrivelser (avsnitt 10.2)

Regeringens bedömning

Regeringen gör bedömningen att Kungl. Maj:ts skrivelser den 6 maj 1817 och den 9 november 1949 om förvärv och nyttjande av kyrkstugor bör upphävas.

Bakgrunden till de nämnda skrivelserna var de problem som i början av 1800-talet förekom i form av bl.a. oreglerat byggande, slagsmål, fylleri m.m. inom kyrkstäderna. Enligt skrivelserna gäller för kyrkstäderna i Norrbottens och Västerbottens län sammanfattningsvis att inga nya kyrkstugor får uppfö-

ras utan länsstyrelsens tillstånd och att förbud mot handel skall råda förutom vid marknadstider. Skrivelserna innehåller inte något förbud mot ändring eller rivning av bebyggelsen.

Vad som regleras i nämnda kungliga skrivelser är sådant som enligt nu gällande regeringsform skall bestämmas av riksdagen (8 kap. 3 § regeringsformen).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att skrivelserna bör upphävas.

Kulturminneslagen i övrigt

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag i övrigt till ändringar i KML än att lagändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2000 i stället för – som föreslås i propositionen – den 1 januari 2000 och att orden ”Statens konstmuseer”, i regeringens förslag till 5 kap. 7 § första stycket, byts ut mot ”Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde”.

Övriga frågor

Med hänsyn till de ändringar i KML som regeringen föreslår och som tillstyrks av utskottet krävs vissa *följändringar i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen*.

Av lagtekniska skäl lägger utskottet fram ett eget lagförslag till ovan nämnda lag, *bilaga 2*.

Utskottet hemställer

1. beträffande *målen för kulturmiljöarbetet*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Kr38 yrkande 4 godkänner vad regeringen föreslagit om målen för kulturmiljöarbetet, (prop. avsnitt 4.3)
2. beträffande *övergripande mål för RAÄ*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
3. beträffande *fortsatt utredning*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr39 yrkande 2 och 1998/99:Kr41, (avsnitt 4.4)
res. 1 (m, kd, c)
4. beträffande *nationell stiftelse*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr37 yrkande 4, 1998/99:Kr214 och 1998/99:Kr246,
res. 2 (m, kd, c)
5. beträffande *ortnamn*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Kr215 antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 1 kap. 4 §, (avsnitt 5.1)
6. beträffande *ortnamn som inte längre är i allmänt bruk*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr37 yrkande 5, 1998/99:Kr39 yrkande 3 och 1999/2000:Kr313 yrkande 6,
res. 3 (m)
7. beträffande *överklagande av fornminnesärenden*
att riksdagen antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 2 kap. 24 §, (avsnitt 6.2)
8. beträffande *anmälningsplikt*
att riksdagen antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 3 kap. 6 §, (avsnitt 7.2)
9. beträffande *länsstyrelsens skyldigheter vid en väckt fråga om byggnadsminnesförklaring*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr37 yrkande 6, ,
10. beträffande *utvidgning av rätten att utfärda förelägganden m.m.*
att riksdagen
dels antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 3 kap. 16 och 17 §§, (avsnitt 7.3)
dels antar i proposition 1999/2000:39 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 3 kap. 8 och 17 §§,
11. beträffande *ett föremåls betydelse för det nationella kulturarvet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr39 yrkande 4, (avsnitt 8.2)
res. 4 (kd)

12. beträffande *bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om tillståndspliktiga föremål*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Kr38 yrkande 1 dels antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 5 kap. 1 och 3 §§, dels antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser att 5 kap. 4–6 §§ skall upphöra att gälla, (avsnitt 8.3)

res. 5 (v)

13. beträffande *föremålskategorier*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr38 yrkande 2 och 1998/99:Kr40, (avsnitt 8.4)

res. 6 (v) - villk. res. 5

res. 7 (c)

14. beträffande *krav på tillstånd*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Kr39 yrkande 5 antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 5 kap. 11 §, (avsnitt 8.5)

res. 8 (kd)

15. beträffande *uttrycket institution i utlandet*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr37 yrkande 7, (avsnitt 8.5)

16. beträffande *tillståndsprövning*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Kr38 yrkande 3 antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 5 kap. 7 § tredje stycket och 13 §, (avsnitt 8.6)

res. 9 (v)

17. beträffande *skyddet för kyrkstäder*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Kr38 yrkande 5 och 1998/99:Kr39 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, (avsnitt 10.1)

res. 10 (s)

18. beträffande *kulturminneslagen i övrigt*

att riksdagen antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan med den ändringen att lagen träder i kraft den 1 juli 2000 och att orden "Statens konstmuseer" i regeringens förslag till 5 kap. 7 § första stycket byts ut mot "Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde",

19. beträffande *ändringar i lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom EU*

att riksdagen antar i bilaga 2 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse avseende vissa följdändringar i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Stockholm den 4 april 2000

På kulturutskottets vägnar

1999/2000:KrU7
Hemställan

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Agneta Ringman (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Hillevi Larsson (s), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

1. Fortsatt utredning (mom. 3)

Inger Davidson (kd), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Birgitta Sellén (c), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Behov av fortsatt utredning som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "1998/99:Kr41 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning i motion 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 2 att det är av stor vikt att den särskilda utredaren som skall tillkallas, i sitt arbete med att låta byggnadsminnesförklaringar omfatta även lösöre, beaktar såväl bevarande- som äganderättsaspekten. Utskottet vill vidare understryka att utredningen bör genomföras skyndsamt.

När det gäller --- (= utskottet 8 rader) --- som är möjlig.

Vad utskottet anfört bör riksdagen med avslag på motion 1998/99:Kr41 (s) och med anledning av motion 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *fortsatt utredning*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr39 yrkande 2 och med avslag på motion 1998/99:Kr41 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, (avsnitt 4.4)

2. Nationell stiftelse (mom. 4)

Inger Davidson (kd), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Birgitta Sellén (c), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Behov av fortsatt utredning som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "(m) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det tillkännagivande till regeringen som riksdagen gjorde år 1992, att inrättandet av en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning snarast möjligt blir föremål för ingående överväganden, skall följas. Utskottet föreslår därför i likhet med motionärerna bakom motionerna 1998/99:Kr37 (m) yrkande 4, 1998/99:Kr214 (m) och 1998/99:Kr246 (m) att regeringen ges i uppdrag att utreda och förelägga riksdagen förslag om inrättandet av en nationell stiftelse, liknande National Trust i Storbritannien. Utredningen i frågan skulle kunna ske inom ramen för den nu planerade utredningen om förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av ovannämnda motioner som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *nationell stiftelse*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Kr37 yrkande 4, 1998/99:Kr214 och 1998/99:Kr246 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Ortnamn som inte längre är i allmänt bruk (mom. 6)

Lennart Fridén, Jan Backman, Roy Hansson och Anne-Katrine Dunker (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken En regel om hänsyn för ortnamn som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motionärerna bakom motion 1998/99:Kr37 (m) yrkande 5 uppmärksamma att den digitala karttekniken kan erbjuda nya möjligheter att bevara och dokumentera alternativa namnformer och t.ex. gårdsnamn, även om de inte längre är i allmänt bruk. På så sätt kan man på ett lättillgängligt sätt komplettera de uppgifter som de vanliga kartorna innehåller. Utskottet anser i likhet med motionärerna att Lantmäteriverket bör få i uppdrag att skapa en sådan digital ortnamnsbank. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr37 (m) yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *ortnamn som inte längre är i allmänt bruk*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr37 yrkande 5 och med avslag på motionerna 1998/99:Kr39 yrkande 3 och 1999/2000:Kr313 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Ett föremåls betydelse för det nationella kulturarvet (mom. 11)

Inger Davidson, Dan Kihlström och Gunilla Tjernberg (alla kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Grunderna för bestämmelserna som börjar med "Eftersom det" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med Kulturarvsutredningen och motionärerna bakom motion 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 4 att det i lagtexten tydligare än i dag bör framgå vad som skall beaktas vid bedömningen av ett föremåls betydelse för det nationella kulturarvet. Utskottet anser därför att regeringen, med utgångspunkt från utredningens förslag till preciseringar, bör återkomma med förslag till riksdagen i denna fråga. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av ovannämnda motion som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande ett föremåls betydelse för det nationella kulturarvet att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr39 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, (avsnitt 8.2)

1999/2000:KrU7
Reservationer

5. Bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om tillståndspliktiga föremål (mom. 12)

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Bemyndigande för regeringen som börjar med ”Utskottet anser” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i likhet med vad som gäller i dag i lag skall anges vilka svenska och utländska kulturföremål som får föras ut ur landet. Regeringen har motiverat sitt förslag att föra över bestämmelserna i en förordning med att det går snabbare att ändra i en förordning än i en lag. Utskottet anser att snabbhet och effektivitet i statsförvaltningen alltid måste vägas mot målsättningarna om rättssäkerhet och demokrati. Det skall enligt utskottets uppfattning finnas synnerligen starka skäl för att göra avkall på kraven på rättssäkerhet och demokrati. Utskottet anser att några sådana skäl inte föreligger när det gäller att reglera vilka kulturföremål som skall skyddas mot utförelse ur landet. Utskottet avstyrker därför regeringens förslag till ändringar i KML i dessa delar. Utskottet anser i stället att regeringen skall återkomma med förslag till ny lag där skyddet för de svenska kulturföremålen ökas genom snävare åldersgränser och lägre värden. Vad utskottet anfört om nytt förslag från regeringen bör riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr38 (v) yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om tillståndspliktiga föremål*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr38 yrkande 1

dels avslår i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 5 kap. 1 och 3 §§,

dels avslår i proposition 1998/99:114 framlagt förslag att lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 5 kap. 4–6 §§ skall upphöra att gälla,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om nytt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., (avsnitt 8.3)

6. Föremålskategorier (mom. 13)

Under förutsättning av avslag på reservation 5

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Föremålskategorier som börjar med ”Utskottet anser vidare” och slutar med ”1998/99:Kr40 (c)” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motionärerna bakom motion 1998/99:Kr38 (v) gå längre än vad regeringen föreslår och anser att skyddet för de svenska kulturföremålen bör ökas ytterligare. Detta bör enligt utskottet ske genom snävare åldersgränser och lägre värden. Utskottet anser att rädslan för att det skall bli för många ansökningar att pröva inte får bestämma värdegränserna. Utskottet vill vidare understryka att även föremål av lägre ekonomiskt värde kan ha stor betydelse för kulturarvet. Regeringen bör vid den senare tidpunkt då beslut om en förordning skall fattas beakta utskottets synpunkter. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Kr38 (v) yrkande 2 och 1998/99:Kr40 (c) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. *beträffande föremålskategorier*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Kr38 yrkande 2 och 1998/99:Kr40 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, (avsnitt 8.4)

7. Föremålskategorier (mom. 13)

Birgitta Sellén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Föremålskategorier som börjar med ”Utskottet anser vidare” och slutar med ”1998/99:Kr40 (c)” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna bakom motion 1998/99:Kr40 (c) att skydd mot utförelse bör omfatta också ”folkliga” kulturföremål, dvs. föremål som spelat en viktig roll i människors vardag genom tiderna. Kännetecknande för många av dessa kulturföremål, och i synnerhet de yngre, är att de inte värderas lika högt som andra kulturföremål. Det gäller t.ex. gamla velocipeder och traktorer. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr40 (c) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. *beträffande föremålskategorier*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr40 och med avslag på motion 1998/99:Kr38 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, (avsnitt 8.4)

8. Krav på tillstånd (mom. 14)

Inger Davidson, Dan Kihlström och Gunilla Tjernberg (alla kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Undantag från tillståndsplikten (avsnitt 8.5) som börjar med ”Utskottet ser” och slutar med ”5 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med regeringen att bestämmelserna i KML bör förtydligas så att det framgår att tillstånd skall ges för alla föremål som tillfälligt är i landet, dvs. inte endast för inlånade föremål.

Utskottet instämmer i den kritik av regeringens förslag om tillståndskrav som anförts av Lagrådet och som motionärerna bakom motion 1998/99:Kr39

(kd) yrkande 5 ansluter sig till. Förslaget innebär att ett åsidosättande av ett sådant tillståndskrav, trots att begärt tillstånd skall beviljas, utgör varusmugglingsbrott med påföljder och rättsverkningar som – i vart fall i teorin – kan leda till allvarliga konsekvenser. Med hänvisning härtill talar enligt utskottets uppfattning övervägande skäl mot regeringens förslag att tillstånd alltid skall krävas, varför det bör avslås av riksdagen.

Riksdagen bör således med bifall till motion 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 5 anta regeringens förslag till 5 kap. 11 § punkterna 2–5 och reservanternas förslag till lydelse i vad avser paragrafen i övrigt.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *krav på tillstånd*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr39 yrkande 5 antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 5 kap. 11 § första stycket punkterna 2–5 och andra stycket samt antar som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse i vad avser 11 § i övrigt, (avsnitt 8.5)

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

5 kap.

11 §

Även om ett föremål är av stor betydelse för det nationella kulturarvet skall tillstånd till utförsel ges om

1. *ägaren flyttar från Sverige för att bosätta sig i ett annat land,*

2. *föremålet genom arv, testamente eller bodelning har förvärvats av en enskild person som är bosatt i annat land,*

3. *föremålet förs ut ur landet av en offentlig institution här i landet eller en institution som får bidrag av stat, kommun eller landstingskommun och det skall föras tillbaka till Sverige,*

4. *föremålet förs ut av en enskild person för att användas i samband med offentlig kulturverksamhet och det skall föras tillbaka till Sverige, eller*

5. *föremålet tillfälligt är i landet.*

Även om ett föremål är av stor betydelse för det nationella kulturarvet får tillstånd till utförsel ges om föremålet förvärvats av en institution i utlandet.

Ett kulturföremål får föras ut ur landet utan tillstånd, om

1. *föremålets ägare flyttar från Sverige för att bosätta sig i annat land,*

9. Tillståndsprövning (mom. 16)

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anser

dels att den del under rubriken Tillståndsprövning som börjar med ”Av propositionen” och slutar med ”yrkande 3” bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker således regeringens förslag i den del som bl.a. avser avgiftsfri ansökan om tillstånd till utförsel (5 kap. 7 § tredje stycket och 13 § KML). Av propositionen framgår att regeringens uppfattning är att institutionernas intäkter kommer att minska med sammanlagt ca 300 000 kronor per år med anledning av att ansökningarna skall vara avgiftsfria. Utskottet förutsätter i likhet med motionärerna bakom motion 1998/99:Kr38 (v) yrkande 3

att berörda myndigheter kompenseras för bortfallet av de intäkter som försvinner med anledning av de avgiftsfria ansökningarna. Vad utskottet anför bör riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr38 (v) yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *tillståndsprövning*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Kr38 yrkande 3
dels antar i proposition 1998/99:114 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. i vad avser 5 kap. 7 § tredje stycket och 13 §,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför, (avsnitt 8.6)

10. Skyddet för kyrkstäder (mom. 17)

Åke Gustavsson, Agneta Ringman, Eva Arvidsson, Paavo Vallius, Lars Wegendal och Hillevi Larsson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Kyrkstäder som börjar med "Kyrkstäderna utgör" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att kyrkstäderna utgör en värdefull del av vårt kulturarv och att det är angeläget att de skyddas och bevaras. Utskottet vill samtidigt påpeka, i likhet med regeringen, att alla kyrkstäder utom en omfattas av någon form av skydd, och att skydd för samtliga kyrkstäder kan skapas genom kommunal plan eller byggnadsminnesförklaring. Dessutom ställer sig utskottet tveksamt till om ett generellt skydd i KML skall införas för ett så begränsat bestånd av byggnader som kyrkstäderna utgör. Utskottet anser vidare att man bör avvakta med ett ställningstagande till dess att den utredning är klar som skall tillsättas för att utreda och lämna förslag om ett förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I den utredningen skall även beaktas behovet av skydd för vissa prästgårdar och ännu oskyddad kyrkostadsbebyggelse. Men hänvisning till det anförda och då utredningens arbete inte bör föregripas avstyrker utskottet motionerna 1998/99:Kr38 (v) yrkande 5 och 1998/99:Kr39 (kd) yrkande 6.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *skyddet för kyrkstäder*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr38 yrkande 5 och 1998/99:Kr39 yrkande 6, (avsnitt 10.1)

Målen för kulturmiljöarbetet (mom. 1)

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anför:

Vi har i motion Kr38 (v) föreslagit vissa ändringar i förhållande till de mål för kulturmiljöarbetet som förelagts riksdagen av regeringen. Vi har valt att inte reservera oss till förmån för vårt motionsyrkande, eftersom vi hyser förhoppningen att regeringen i kommande regleringsbrev och Riksantikvarieämbetet i sin information till kommunala instanser, organisationer m.fl. på ett tydligt sätt kommer att klargöra att det tredje delmålet om allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön verkligen inbegriper alla, så att människor oavsett kön, generation, klass, funktionshinder osv. kommer att känna igen sig i det gemensamma kulturarvet.

På samma sätt utgår vi från att det klart kommer att framgå av regleringsbrev och RAÄ:s information att alla befolkningsgrupper i landet inkluderas i det femte delmålet om nationell och internationell solidaritet och respekt inför olika gruppers kulturarv.

Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

dels att 5 kap. 4–6, 8, 12 och 14 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 5 kap. 3 och 10 §§ skall utgå,

dels att i 3 kap. 2, 3, 10, 11, 14, 15 och 18 §§ ordet ”skyddsföreskrifter” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”skyddsbestämmelser” i motsvarande form,

dels att 5 kap. 11 och 13 §§ skall betecknas 5 kap. 12 och 8 §§,

dels att 1 kap. 2 §, 2 kap. 24 §, 3 kap. 6, 16, 17 och 19 §§ samt 5 kap. 1, 3, 7, 9 och 10 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 kap. 8 § skall sättas närmast före 5 kap. 7 §,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 1 kap. 4 §, 5 kap. 11 och 13 §§ samt närmast före 1 kap. 4 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

I denna lag finns bestämmelser om fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen samt om utförelse av kulturföremål *ur landet*.

I denna lag finns bestämmelser om *ortnamn*, fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen samt om utförelse *och återlämnande* av kulturföremål.

Länsstyrelsen har tillsyn över kulturminnesvården i länet.

Riksantikvarieämbetet har överinseende över kulturminnesvården i landet. Riksantikvarieämbetet får överklaga beslut av domstol eller annan myndighet enligt denna lag.

God ortnamnsed

4 §

Vid statlig och kommunal verksamhet skall god ortnamnsed iaktas. Detta innebär att

– hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,

– ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat,

– påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn, och

¹ Senaste lydelse 1997:1162.

– svenska, samiska och finska namn så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Namn som godkänts för offentlig kartproduktion skall även i andra sammanhang användas i sin godkända form.

2 kap.

24 §²

Beslut av länsstyrelsen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol när det gäller

1. fastställelse av gränserna för ett fornlämningsområde enligt 2 §,
2. särskilda ordningsföreskrifter enligt 9 §,
3. fridlysning enligt 9 § eller
4. tillstånd att medföra och använda metallsökare enligt 20 §.

Beslut av Riksantikvarieämbetet enligt 16 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut i övrigt enligt detta kapitel av länsstyrelsen eller Riksantikvarieämbetet får överklagas hos regeringen, om inte annat följer av 25 §.

Kommunen får överklaga länsstyrelsens beslut enligt 2 § andra stycket, 9 § första–fjärde styckena och 12 § andra stycket.

Beslut av Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen enligt detta kapitel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av andra stycket eller 25 §. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av Riksantikvarieämbetet enligt 17 § överklagas hos regeringen.

3 kap.

6 §

Om en byggnad kan antas komma i fråga som byggnadsminne, får länsstyrelsen, utan att fråga väckts om byggnadsminnesförklaring, förordna att anmälan till länsstyrelsen skall göras, innan byggnaden rivs eller ändras på ett sätt som väsentligt minskar dess kulturhistoriska värde.

Länsstyrelsen skall inom en månad från det anmälningen kom in dit avgöra om den skall ta upp fråga om byggnadsminnesförklaring av den berörda byggnaden. Under denna frist får den anmälda åtgärden inte vidtas utan att länsstyrelsen har medgett det.

Om en byggnad kan antas komma i fråga som byggnadsminne får länsstyrelsen förordna att anmälan till länsstyrelsen skall göras innan byggnaden rivs eller ändras på ett sätt som väsentligt minskar dess kulturhistoriska värde (anmälningsplikt).

Länsstyrelsen skall inom en månad från det anmälan kom in dit avgöra om den anmälda åtgärden skall få vidtas eller förbjudas enligt 5 §. Under denna tid får den anmälda åtgärden inte vidtas utan att länsstyrelsen har medgett det.

² Senaste lydelse 1995:72.

16 §

Om ägaren till ett byggnadsminne försummar det som åligger honom enligt skyddsföreskrifterna, får länsstyrelsen förelägga honom att inom viss skäligen tid vidta nödvändiga åtgärder. Föreläggandet får inte omfatta åtgärder som med hänsyn till byggnadens användning och omständigheterna i övrigt är oskäligt betungande. Om föreläggandet inte följs, får länsstyrelsen utföra åtgärderna på ägarens bekostnad.

Länsstyrelsen får förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett byggnadsminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av skyddsbestämmelser och beslut enligt detta kapitel. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I de fall som avses i första stycket får länsstyrelsen i stället hos kronofogdemyndigheten begära särskild handräckning enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning mot den som ansvarar för förvaltningen av ett byggnadsminne.

17 §³

Om ett byggnadsminne har ändrats i strid mot meddelade skyddsföreskrifter, får länsstyrelsen förelägga ägaren att återställa ändringen om det är möjligt. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Om en länsstyrelse har meddelat ett föreläggande eller förbud mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, tomträtthavare eller ägare till en byggnad på mark som tillhör någon annan, får länsstyrelsen sända beslutet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken eller tomträttsboken. Är föreläggandet förenat med löpande vite, skall även detta antecknas. Den som senast sökt lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt skall, om den sökande inte är föreläggandets eller förbudets adressat, av inskrivningsmyndigheten genast i rekommenderat brev underrättas om anteckningen.

³ Senaste lydelse 1994:1425.

Kronofogdemyndigheten får meddela särskild handräckning för att avbryta pågående förstörelse av ett byggnadsminne eller för att återställa det. Även i annat fall får handräckning beslutas, om det behövs för att bestämmelse i detta kapitel skall efterlevas.

Ansökan om handräckning får göras av länsstyrelsen. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Beslut av länsstyrelsen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol när det gäller

1. byggnadsminnesförklaring enligt 1 §,
2. skyddsföreskrifter enligt 2 §,
3. förbud mot åtgärder enligt 5 §,
4. anmälningsplikt enligt 6 §,
5. deposition enligt 12 § första stycket,
6. tillstånd eller villkor för tillstånd enligt 14 §,
7. jämkning av skyddsföreskrifter eller hävande av byggnadsminnesförklaring enligt 15 § första stycket,
8. dokumentation enligt 15 § tredje stycket,
9. föreläggande enligt 16 § eller
10. föreläggande enligt 17 § första stycket.

⁴ Senaste lydelse 1995:72.

Har anteckning gjorts, gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen. Har den nya ägaren förvärvat egendomen genom köp, byte eller gåva och utgör egendomen fastighet eller tomträtt, gäller även löpande vite mot den nya ägaren räknat från tidpunkten för äganderättsövergången. Annat vite gäller inte mot en ny ägare av egendomen, men länsstyrelsen får sätta ut nytt vite för den ägaren. Löpande vite som avser en viss period får tas ut endast av den som var ägare vid periodens början.

Har ett antecknat föreläggande eller förbud upphävts genom ett beslut som vunnit laga kraft eller har den åtgärd som avses med föreläggandet vidtagits eller har ändamålet med föreläggandet eller förbudet förlorat sin betydelse, skall länsstyrelsen så snart den fått vetskap om förhållandet anmäla detta till inskrivningsmyndigheten för borttagande av anteckningen.

19 §⁴

Beslut av länsstyrelsen enligt detta kapitel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut att inte förklara en byggnad för byggnadsminne får överklagas endast av Riksantikvarieämbetet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

5 kap.

1 §

Äldre svenska och utländska kulturföremål *som anges i detta kapitel och* som är av stor betydelse för det nationella kulturarvet, får inte föras ut ur landet utan särskilt tillstånd.

Äldre svenska och utländska kulturföremål *som kan vara* av stor betydelse för det nationella kulturarvet, får inte föras ut ur landet utan särskilt tillstånd.

3 §

Den som vill föra ut ett kulturföremål ur landet skall ha tillstånd till utförelsen, om föremålet är av det slag som anges i 4 och 5 §§.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka kulturföremål som inte får föras ut ur landet utan särskilt tillstånd.

7 §

Ett kulturföremål får föras ut ur landet utan tillstånd, om

1. föremålets ägare flyttar från Sverige för att bosätta sig i annat land,

2. föremålet genom arv, testamente eller bodelning har förvärvats av en enskild person som är bosatt i annat land,

3. föremålet förs ut ur landet av en offentlig institution här i landet eller en institution som får bidrag av stat, kommun eller landstingskommun och det skall föras tillbaka till Sverige,

4. föremålet förs ut av en enskild person för att användas i samband med offentlig kulturverksamhet och det skall föras tillbaka till Sverige eller

5. föremålet är tillfälligt inlånat från utlandet.

Frågor om tillstånd till utförelse skall prövas av Kungl. biblioteket, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Statens konstmuseer eller Stiftelsen Nordiska museet (tillståndsmyndigheter) enligt den fördelning som regeringen bestämmer.

Ansökningarna skall ges in till Riksantikvarieämbetet.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet.

9 §

Frågor om tillstånd till utförelse skall prövas av kungl. biblioteket, riksantikvarieämbetet, riksarkivet, statens konstmuseer eller Stiftelsen Nordiska museet (tillståndsmyndigheter).

För varje slag av föremål som anges i 4 och 5 §§ föreskriver regeringen vilken tillståndsmyndighet som skall pröva ansökan om tillstånd.

Den som söker tillstånd skall på begäran av tillståndsmyndigheten ställa föremålet till myndighetens förfogande för granskning.

10 §
Ansökan om tillstånd skall ges in till Riksantikvarieämbetet. Om det med stöd av 9 § har föreskrivits att ansökningen skall prövas av annan tillståndsmyndighet, skall ansökningen överlämnas till denna.

11 §
Även om ett föremål är av stor betydelse för det nationella kulturarvet skall tillstånd till utförsel ges om

- 1. ägaren flyttar från Sverige för att bosätta sig i ett annat land,*
- 2. föremålet genom arv, testamente eller bodelning har förvärvats av en enskild person som är bosatt i annat land,*
- 3. föremålet förs ut ur landet av en offentlig institution här i landet eller en institution som får bidrag av stat, kommun eller landstingskommun och det skall föras tillbaka till Sverige,*
- 4. föremålet förs ut av en enskild person för att användas i samband med offentlig kulturverksamhet och det skall föras tillbaka till Sverige, eller*
- 5. föremålet tillfälligt är i landet.*

Även om ett föremål är av stor betydelse för det nationella kulturarvet får tillstånd till utförsel ges om föremålet förvärvats av en institution i utlandet.

13 §
Ett tillstånd till utförsel gäller i ett år från dagen för beslutet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.
 2. Beslut om tillstånd till utförsel av kulturföremål som har meddelats innan denna lag trätt i kraft gäller inte efter utgången av år 2000.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (1998:397) om strategiska produkter,
2. varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen,
3. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),
4. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),
5. injektionssprutor och kanyler,
6. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
7. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydagg, spikkklubbor och liknande,
8. kulturföremål som avses i 5 kap. 4–6 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
8. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
9. hundar och katter för annat ändamål än handel,
10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),
11. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,
12. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,
13. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,
14. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

¹ Senaste lydelse 1999:57.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (1998:397) om strategiska produkter,
2. varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel,
3. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),
4. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),
5. injektionssprutor och kanyler,
6. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
7. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydaggar, spikkclubbor och liknande,
8. kulturföremål som avses i 5 kap. 4–6 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
8. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
9. hundar och katter för annat ändamål än handel,
10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),
11. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,
12. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,
13. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,
14. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.

¹ Senaste lydelse 1999:1330.

Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

dels att i 3 kap. 17 §¹ orden ”fastighetsboken eller tomträttsboken” skall bytas ut mot ”fastighetsregistrets inskrivningsdel”,

dels att 3 kap. 8 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §

Länsstyrelsen skall för anteckning i *fastighetsboken ofördröjligen* underrätta *inskrivningsmyndigheten*,

Länsstyrelsen skall för anteckning i *fastighetsregistrets allmänna del* eller för *borttagande av en tidigare gjord anteckning genast* underrätta *lantmäterimyndigheten*,

1. då fråga väckts eller tagits upp om att en byggnad skall förklaras för byggnadsminne eller förklaring utfärdats enligt 7 §,

2. då förordnande enligt 6 § första stycket meddelats eller upphävts,

3. då beslut om byggnadsminnesförklaring vunnit laga kraft eller hävts, eller

4. då ansökan om byggnadsminnesförklaring avslagits.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.

¹ Lydelse enligt prop. 1998/99:114.

Sammanfattning.....	1
Propositionerna.....	2
Motionerna	3
Motioner väckta med anledning av proposition 1998/99:114	3
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998.....	4
Motion väckt under allmänna motionstiden 1999.....	4
Utskottet	5
Inledning.....	5
Kulturmiljöverksamhetens mål och inriktning (propositionens avsnitt 4)	5
Kulturmiljöns tvärssektoriella hantering samt internationellt samarbete (avsnitt 4.2)	5
Regeringens bedömning	5
Utskottets bedömning.....	5
Målen för kulturmiljöarbetet (avsnitt 4.3)	6
Gällande mål.....	6
Regeringens förslag	6
Motionsförslag.....	8
Utskottets ställningstagande	8
Behov av fortsatt utredning (avsnitt 4.4)	10
Regeringens bedömning	10
Motionsförslag och utskottets ställningstagande	10
Ortnamn (propositionens avsnitt 5).....	12
En regel om hänsyn för ortnamn (avsnitt 5.1)	12
Regeringens förslag	12
Motionsförslag och utskottets ställningstagande	12
Överklagande av beslut i forn- och byggnadsminnesärenden (propositionens avsnitt 6).....	13
Beslut i fornminnesärenden överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (avsnitt 6.2)	13
Regeringens förslag	13
Utskottets ställningstagande	14
Byggnadsminnen (propositionens avsnitt 7)	14
Anmälningsplikt under pågående handläggning (avsnitt 7.2)	14
Nuvarande ordning	14
Regeringens förslag	14
Utskottets ställningstagande	14
Länsstyrelsens skyldigheter vid en väckt fråga om att en byggnad skall förklaras som byggnadsminne.....	15
Motionsförslag.....	15
Utskottets ställningstagande	15
Länsstyrelsernas möjlighet att utfärda förelägganden utvidgas (avsnitt 7.3), m.m.	15
Proposition 1998/99:114	15
Nuvarande ordning	15

Regeringens förslag	16
Utskottets ställningstagande	16
Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. (proposition 1999/2000:39)	16
Regeringens förslag	16
Utskottets ställningstagande	16
Rätten att väcka fråga om byggnadsminnesförklaring (avsnitt 7.4)	16
Regeringens bedömning	16
Utskottets ställningstagande	16
Utförelse av kulturföremål ur landet (propositionens avsnitt 8)	17
Grunderna för bestämmelserna (avsnitt 8.2)	17
Nuvarande ordning	17
Kulturarvsutredningens förslag	17
Regeringens bedömning	17
Motionsförslag	17
Utskottets ställningstagande	17
Bemyndigande för regeringen (avsnitt 8.3)	18
Nuvarande ordning	18
Regeringens förslag	18
Motionsförslag	18
Utskottets ställningstagande	18
Föremålskategorier (avsnitt 8.4)	18
Nuvarande ordning	18
Regeringens bedömning	19
Motionsförslag	19
Utskottets ställningstagande	19
Undantag från tillståndsplikten (avsnitt 8.5)	20
Nuvarande ordning	20
Regeringens förslag	20
Motionsförslag och utskottets ställningstagande	20
Tillståndsprövning (avsnitt 8.6)	21
Regeringens förslag	21
Regeringens bedömning	21
Motionsförslag	21
Utskottets ställningstagande	22
Överklagande (avsnitt 8.7)	22
Regeringens bedömning	22
Utskottets ställningstagande	22
Kyrkstäder (propositionens avsnitt 10)	22
Skyddet för kyrkstäder (avsnitt 10.1)	22
Allmän bakgrund	22
Kulturarvsutredningen	22
Regeringens bedömning	23
Motionsförslag	23
Utskottets ställningstagande	23
Upphävande av kungliga skrivelser (avsnitt 10.2)	23
Regeringens bedömning	23

Utskottets ställningstagande	24
Kulturminneslagen i övrigt	24
Övriga frågor.....	24
Hemställan	25
Reservationer	28
1. Fortsatt utredning (mom. 3), (m, kd, c).....	28
2. Nationell stiftelse (mom. 4) , (m, kd, c).....	28
3. Ortnamn som inte längre är i allmänt bruk (mom. 6) , (m).....	29
4. Ett föremåls betydelse för det nationella kulturarvet (mom. 11) , (kd).....	29
5. Bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om tillståndspliktiga föremål (mom. 12) , (v).....	30
6. Föremålskategorier (mom. 13) - villk. res. 5, (v).....	30
7. Föremålskategorier (mom. 13) , (c)	31
8. Krav på tillstånd (mom. 14) , (kd).....	31
9. Tillståndsprövning (mom. 16) , (v).....	32
10. Skyddet för kyrkstäder (mom. 17) , (s).....	33
Särskilt yttrande.....	34
Målen för kulturmiljöarbetet (mom. 1) , (v).....	34
Bilaga 1	
I propositionen 1998/99:114 framlagda lagförslag.....	35
Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.	35
Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.....	41
Bilaga 2	
Utskottets förslag.....	42
Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.....	42
Bilaga 3	
I proposition 1999/2000:39 framlagt lagförslag 2.27	43
Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.	43